

Wekelijks schrijft liefhebber en onderzoeker Klaas Dribergen over de wereld van Bommel en Tom Poes. Wat is de Oude Schicht voor auto? Wat is de rol van calvinisme in de verhalen? Hij heeft zelfs plaatjes geteld. Een aantal stukken is nu gebundeld.

Tekst Asing Walthaus

Titel Bommelingen
Auteur Klaas Dribergen
Uitgeverij Klaas Dribergen
Prijs 19,99 euro (264 blz.)

Het laatste portret dat Marten Toonder van zijn schepping Olivier B. Bommel heeft gemaakt.

Het schilderij hiernaast is het laatste portret dat Marten Toonder van zijn schepping Olivier B. Bommel heeft gemaakt. Bommel kijkt net langs de kijker heen, een voldane glimlach over zijn gelaat, zijn pijp brandt. Een oudere, vriendelijke beer, met een ruitjesjas, een zelfbenoemde heer van stand.

Toen Toonder het in 1993 maakte had hij al zeven jaar eerder een punt gezet achter de strip waar hij in 1941 mee was begonnen. 'Opletende lezertjes zullen waarschijnlijk al wel begrepen hebben, dat dit ook het einde is van het laatste verhaal dat ik over heer Bommel te vertellen heb', schreef hij in de allerlaatste aflevering, maandag 20 januari 1986.

Veel kranten verzachtten het leed voor de lezers en fans door bestaande Bommelverhalen te herdrukken. In de *Leeuwarder Courant* verschenen versies die door Harke Bremer en Jarich Hoekstra vaardig en speels in het Fries waren vertaald. Er was keuze genoeg, uit een oogst van meer dan een halve eeuw, met meesterlijke verhalen als *De bovenbazen*, *De Pasmunt*, *Het Booroog* en *De tijwisselaar* (een paar persoonlijke favorieten, Dribergen heeft er vast andere).

Toonder, die in Ierland woonde, was na de dood van zijn vrouw in 1990 bevriend geraakt met Eric Niehe, de Nederlandse ambassadeur in Dublin, tevens Bommelfan. Dus toen Niehe 50 werd, vroeg zijn vrouw aan Toonder of die niet ergens nog een portretje van Bommel had liggen. Hij maakte deze speciale, nieuwe aquarel.

Die staat nu op *Bommelingen*, een boek van Bommelkenner Klaas Dribergen. „Bespreek ik ook weemoed in het schilderij, in de blik van heer Bommel?“, vraagt Dribergen zich af. „De lichtjes in zijn ogen wekken zelfs de suggestie dat deze vochtig zijn. Als het inderdaad Toonders laatste portret van hem is (en dat lijkt me zeker waar), dan is ook die gemoedstoestand heel verklaarbaar.”

Klaas Dribergen is een jonge Bommelfan. Hij was 7 toen de krantenstrip stopte. Hij kende de pockets omdat die bij zijn ouders in

Het laatste portret van Ollie B. Bommel

de kast stonden. „Het waren overduidelijk grottemensenboeken en de tekst was nog ontoegankelijk voor me.” Maar de geheimzinnige sfeer op de plaatjes, hoe klein afgedrukt ook, fascineerde hem.

Op zijn 13de lag hij in het Zuiderzeeziekenhuis in Lelystad met een blindedarmontsteking – het was 1992. „Zal ik een Bommel voor je meenemen?“, vroeg zijn vader en zo begon het echt. Hij werd de fantastische, vaak wat herfstige wereld van de Bommelverhalen ingezogen, vol knokige bossen,

voor van Toonders nalatenschap (de schrijver/tekenaar is in 2005 overleden) aan het Letterkundig Museum (nu Literatuurmuseum) in Den Haag. Sinds 2020 is hij bij dat museum bezig met de ontsluiting van die verzameling in meer dan 125 dozen.

‘Er zijn weinig dingen die ik liever doe dan onderzoek doen naar het werk van Marten Toonder en de resultaten daarvan delen met anderen’, schrijft Dribergen. *Bommelingen* is daar een voorbeeld van, net als vorig jaar de *Bommel*

theek van Bommelstein? (Veel indianenboeken, weten we nu.) Het is allemaal even verrassend als doorwrocht.

Voor een van de stukken heeft hij zelfs alle plaatjes geteld. In het boek staat dan ook een tabel van het aantal plaatjes van alle verhalen (*De grote onthaler* heeft de meeste: 342). Wij nemen onze hoed af voor zoveel toewijding.

Zo is er zijn fascinatie voor de Oude Schicht, de auto van Bommel met een opvallende kap. Daar slaat Dribergen de literatuur op na, want hij is niet de eerste die wil weten wat voor auto dit eigenlijk is. Is het een Spyker uit Toonders geboortejaar 1912? Dribergen twijfelt.

Uiteindelijk komt hij uit bij auto's uit andere strips. Want Toonder zocht zijn voorbeelden vaak bij andere strips en illustraties. Hij had plakboeken vol uitgeknipte plaatjes, die hij *dievenboeken* noemde. En daaruit blijkt dat Popeye, Mickey Mouse en Donald Duck in de jaren 30 soortgelijke voertuigen hadden.

Maar het meest verwant met de Oude Schicht is de auto van oom Brom uit de strip *Thijs Ijs* – van Marten Toonder, uit de jaren 30.

“Wat voor rol spelen olifanten, Satan of voetbal?”

grillige berggruggen, verre oorden, het knus-kronkelige stadje Rommeldam en een stoet aan eigenaardige figuren. En de termen waarmee Toonder de taal heeft verrijkt: *kommer en kwel*, *denkraam*, *min-kukel*.

Later studeerde Dribergen cum laude af op *Bommel en Bijbel*, dat in 2012 als boek verscheen. Bij de Toonder Compagnie BV in Amsterdam bereidde hij de overdracht

Literatuurgids. Fraai verzorgde boeken, waar de Bommelliefde van afspat. En vol met die plaatjes.

Eigenlijk is *Bommelingen* een bundel van (herziene) lezingen en stukken die hij schrijft voor een wekelijkse e-mail. Hij gaat in op fascinerende detailkwesties: hoe zit het met de ruitjesjas van Bommel? Wat voor rol spelen olifanten, Satan, calvinisme of voetbal in de verhalen? Wat staat er in de biblio-